

Biblioteca Oberta

Guia d'audiovisuals

CINE ORIENTAL

Biblioteca Central, c/ Solades, 25

Tel. 964 547 230

www.bibliotecaspublicas.es/vila-real/

biblioteca@ajvila-real.es

Horari: de 9 h a 20.30 h

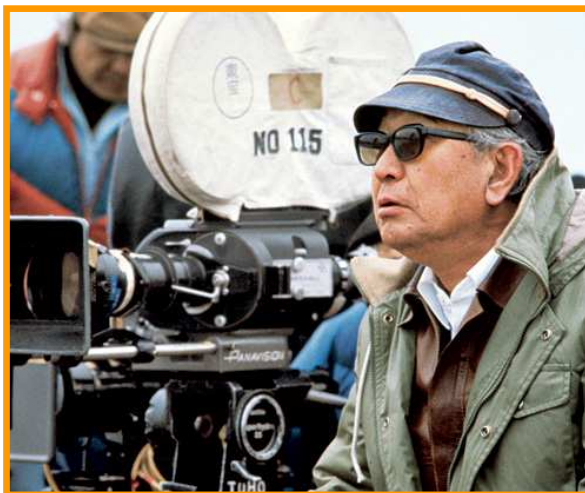
Núm. 22 abril 2010 SMB Vila-real

El cine japonés va celebrar aquest març el centenari del naixement d'un dels seus directors més cèlebres, Akira Kurosawa. Mestre del seté art, ha sigut reconegut com un dels realitzadors més influents i originals de la història del cine. Kurosawa, a més, va aconseguir dirigir les mirades del públic europeu a la producció oriental cada vegada més emergent. Japó, la Xina (amb les individualitats de Taiwan i Hong Kong), però també Corea del Sud, Tailàndia... el cine asiàtic coneix des de llavors un auge que ha arribat a traduir-se en un *boom* oriental.

Japó

La producció cinematogràfica del Japó va tenir el seu apogeu sobre els anys vint: Mizoguchi, Uchida, Kinugasa, Ozu... són alguns dels autors que, més tard, animarien l'anomenada “Escola del Nou Realisme Japonés”.

Però va ser durant l'ocupació nord-americana dels anys cinquanta quan es van crear grans estudis a imatge i semblança del mode de producció de Hollywood, la influència del qual és decisiva en el cine nipó realitzat en aquell període, i es produeix el gros del que s'ha anomenat “edat d'or” del cine japonés: el Japó va prendre el model que se li imposava, el va absorbir i el va modelar adaptant-lo a les necessitats i gustos del seu públic.

Akira Kurosawa

Resultat d'això va ser el Lleó d'Or que va rebre *Rashomon* (Kurosawa, 1950). Per a Alfredo Domingo, aquesta cinta ja deixa

veure “les constants temàtiques i estilístiques del seu realitzador, com les seues cortinetes agranant horitzontalment el quadre [...]; tendència cap a la caricatura en la presentació de certs tipus humans, crítica constructiva però gens complaent, referències a l'art occidental”. Perfil que quedarà afirmat definitivament en *Los siete samuráis* (Kurosawa, 1954), obra èpica monumental, que enllaça el relat central amb digressions en forma de paràboles orientals.

Al guardó de Kurosawa li seguirien els obtinguts per un ja veterà Mizoguchi: Lleó d'Or per *Vida de O-Haru, mujer galante*

Los siete samuráis de Kurosawa va suposar un gran descobriment per al públic europeu

(1952), i Lleó de Plata en dos festivals consecutius amb *Cuentos de la luna pálida* (1953) i *El intendente Sansho* (1954), consolidant el creixent interès de les sales europees pel cine oriental. Mizoguchi es mostra més japonés que els seus coetanis (Kurosawa, Ozu, Naruse) i explota el lirisme característic de la imatgeria nipona en les seues produccions,

la qual cosa li suposa el reconeixement del seu públic i l'elogi en una Europa que comença a descobrir així una altra manera de fer art.

Molt més orientat cap a occident, Kurosawa decideix traslladar el *Macbeth* de Shakespeare a la llarga edat mitjanta japonesa i realitza *Trono de sangre* (1957). Es tracta d'una de les seues obres formalment més creativa, una de les millors adaptacions del dramaturg anglés i, al mateix temps, tan oriental

que va motivar l'afirmació d'Orson Welles sobre Kurosawa, que encara que adaptara Shakespeare, feia sempre cine japonés.

L'any 1960, John Sturges va dirigir *Los siete magníficos*, lectura dels samurais de Kurosawa traslladats a l'oest americà. Potser per això no estranye tant que Kurosawa s'acostara també al gènere del *western* (orientalitzat) en *Yojimbo* (Kurosawa, 1961) i *Sanjuro* (Kurosawa, 1962), obres virtuoses estilísticament però més superficials que les anteriors.

Gràcies a l'Oscar® que va obtenir per *Derzu Uzala* (1974) i la Palma d'Or per *Kagemusha* (1980), entre altres guardons, Kurosawa aconsegueix portar avant un vell projecte, *Ran* (1985), adaptació d'*El rey Lear* de Shakespeare. Per als crítics, l'expressió de la seua plàstica aconsegueix ací les més altes cotes de bellesa. Kurosawa s'erigeix com el pintor de batalles més gran en la història del cine.

Oshima explora noves estètiques en *El imperio de los sentidos*

Per a llavors, el cine japonés ja havia donat més autors a tenir en compte, i cada vegada desembarcaven més cintes nipones a aquest costat dels Urals. Amb *El imperio de los sentidos* (Oshima, 1976) s'inicia una etapa renovadora, lluny de la poètica de Kurosawa però aplaudida pel mateix realitzador. Un nou tractament del color, major creativitat d'imatges, acostament social i visió actual, són alguns dels principis d'aquest nou cine. Per la seua banda, *La balada de Narayama* (Imamura, 1983), que va obtenir diversos guardons, s'entén com el germen de l'estètica crua, severa i de gran violència visual que caracteritzaria després altres directors com Kitano.

Possiblement siga el director de cine japonés viu més conegut a occident. En la seua obra s'imposa una particular visió del gènere *yakuza* (màfia japonesa), amb la seua figura esquerpa, la seua carassa de desgana i el seu sentit de l'humor grosser, tot això adornat amb coreografies violentes. *Sonatine* (1993), *Flores de fuego* (1997) o *Brother* (2000) van ser el preludi del seu gran èxit comercial *Zatoichi* (2003), en la qual ell mateix interpreta un samurai cec. Encara que molts tenen *Dolls* (2002) com la seua obra mestra, tant pel guió com per la seua posada en escena i fotografia.

El viatge de Chihiro, obra mestra de l'animé japonés

A aquest *boom* caldria afegir l'èxit no tan recent de les pel·lícules d'*anime* japonés, amb Miyazaki com a màxim representant. Seues són cintes de gran èxit com *Porco Rosso* (1992), *La princesa Mononoke* (1997) o *El viatge de Chihiro* (2001), Oscar[©] a la millor pel·lícula d'animació i Ós d'Or

en el Festival de Cine de Berlín el 2002.

La Xina

Les primeres pel·lícules realment importants del cine en xinés es van produir a partir dels anys 30, amb l'aparició de les idees comunistes, amb obres com *Los gusanos de seda de primavera* (Bugao, 1933) o *La calle mayor* (Yu, 1935). Aquestes cintes progressistes versaven sobre la lluita de classes, les amenaces externes (amb el Japó en el punt de mira) i els problemes comuns del poble. En part gràcies a l'èxit d'aquestes

pel·lícules, aquesta època es coneix com “la primera època daurada del cine xinés”.

Però l'ocupació japonesa prompte acabaria amb aquesta etapa d'esplendor i deixaria Xangai com a única productora més o menys constant de cine xinés.

Després de la II Guerra Mundial i, en concret, a partir de 1949, el govern comunista va veure en el cine un instrument molt poderós de propaganda: van ser prohibides les produccions nacionals anteriors al 1949 i les realitzades a Hollywood. En el seu lloc, es van produir obres que se centraven en la vida dels llauradors, soldats i obrers. Cine propagandístic recolzat pel govern que va significar un augment considerable de cintes i d'espectadors, la creació de l'Acadèmia de Cine de Pequín (1956) i la popularització del cine d'animació, amb un èxit com *Havoc in heaven* (Laiming, 1964), que va obtenir el premi a la millor pel·lícula en el Festival de Cine de Londres.

La història del déu mona de *Havoc in heaven* va captivar el públic europeu

La censura que va portar la Revolució Cultural es va traduir en una producció cinematogràfica més aviat pobra, però també en el naixement d'un nou gènere, el “drama de cicatrius”, que mostrava els traumes emocionals que aquest període havia provocat. *Lluvia por la tarde* (Yigong, 1980) o *Ciudad de Hibisco* (Jin, 1986) són exemples d'aquest cine compromés. Aquest gènere es va continuar explotant durant anys i va ser el més popular fora de Xina, com ho testifica l'èxit de *Balzac y la pequeña costurera china* (Dai Sijie, 2002). Els nous cineastes

acabats d'eixir de l'Acadèmia de Cine de Pequín, als qui coneixem com “la cinquena generació”, es van desfer dels mètodes tradicionals de narració per a incorporar altres menys ortodoxos. Serà llavors quan el cine xinès començarà a rebre una major atenció internacional: Chen Kaige (*El rey de los niños*, 1987; *Adiós a mi concubina*, 1993; *La vida pendiente de un hilo*, 1991) i Zhang Yimou (*Sorgo rojo*, 1987; *La historia de Qiu Ju*,

A *Sorgo rojo*, la fotografia i el color formen part de l'argument

1988) seran els màxims representants d'aquesta generació que trencarà amb la tradició socialista i realista dels directors anteriors.

La nova base política del cine xinès va fer que la censura es recruara y es generarà així un corrent de cine clandestí: rodatge ràpid i barat, la qual cosa produeix una sensació de documental, preses llargues, cambres subjectades a pols i so ambient. Moltes d'aquestes pel·lícules eren produccions conjuntes, de vegades finançades des de l'estranger. Alguns directors d'aquest corrent serien Wang Xiaoshuai (*La bicicleta de Pekín*), Jia Zhangke (*El mundo*) i Lou Ye (*Río Suzhou*).

L'any 1999, la producció internacional *Tigre y dragón* (Lee) va aconseguir un gran èxit en les taquilles, a pesar d'haver sigut criticada a la Xina per “occidentalitzada”. Es va marcar amb això una nova línia de separació entre el cine de la Xina continental i el cine internacional en xinès, amb finançament internacional. Així van venir després títols de gran èxit com *Hero* (Yimou, 2002) , *2046* (Kar Wai, 2004) o *La casa de las dagas voladoras* (Yimou, 2004).

Els altres cines

Un patró semblant al dels seus veïns es repeteix en la trajectòria del cine tailandés: època de cine mut, producció per al públic local, desenvolupament d'una indústria relativament puixant i subsegüent esclat de la Nova Onada als noranta. El seu renaixement coincideix amb la crisi de 1997 i el descobriment simultani de diversos directors que marcaran història dins del *cine tai* modern: Ratanaruang (*Fun Bar Karaoke*, 1997),

Weerasethakul s'ajuda dels mínims recursos imaginables per a la seua òpera prima *Mysterious object at noon*

Nimibutr (*Dang Bireley and the young gangsters*, 1997), Weerasethakul (*Mysterious object at noon*, 2000) o Sasanatieng (*Las lágrimas del tigre negro*, 2000, primera pel·lícula tailandesa que es distribueix a Espanya), entre altres. Gerard Fouquet ens aclareix que per al tailandés, el cine és un acte social

lúdic on l'espectador, a l'aire lliure, té llibertat total per a fer el que li agrada, fins i tot no veure la pel·lícula. Aquesta diferència amb la nostra manera d'entendre el cine fa que les cintes tailandeses ens pareguen inconnexes i saturades de sensacions que procuren despertar els sentits del públic.

A Corea del Sud, una de les mesures del govern assentaria la base de la creació del que s'ha anomenat Nova Onada coreana (*hallyu*): la quota de pantalla obligava els exhibidors a projectar un 40% de cine nacional, amb la qual cosa es va posar en marxa un sòlid entramat de productores i distribuïdores que van generar un nombre suficient de pel·lícules nacionals que competien no sols entre elles, sinó sobretot amb les

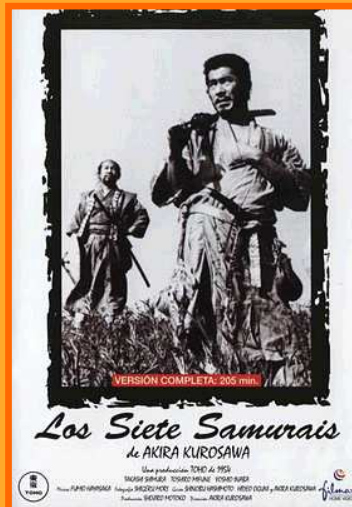
cintes estrangeres. Així, a partir dels noranta, la producció de Corea del Sud va viure un estimulant renaixement. Títols com *Shiri* (Kang Je-gyu, 1999), *Joint security area* (Chanwook, 2000), *Friend* (Kyung-taek, 2001) o *The host* (Joon-Ho, 2006) van ser vertaders èxits de taquilla en el seu país, desbancant en molts casos les produccions nord-americanes. Però el vertader estandard sud-coreà a Europa és el director Chang-dong, que va obtenir amb *Oasi* (2002) i *Secret sunshine* (2007) una molt bona acollida a Venècia.

Les pel·lícules d'acció més comercials, els *thrillers*, les edulcorades comèdies romàntiques, el cine d'autor de clara influència europea, les cintes de terror, fins al *western*, tot cap en el planter de talents d'orient. Hi ha una total absència de por a servir-se de recursos extrems que a occident podrien paréixer totalment ridículs o fora de lloc, fins i tot de mal gust, amb l'objectiu final de colpejar de ple l'espectador i ficar-se'l en la butxaca. Potser per això la indústria asiàtica es perfil·la hui com una opció complementària de la percepció òptica que tenim del món.

Oasis, una insòlita història d'amor difícil de concebir pel cine europeu

A continuació oferim una llista de les pel·lícules que tenim a la Biblioteca i que giren al voltant d'aquesta guia. Entre claudàtors facilitem la signatura amb què es poden localitzar en les nostres prestatgeries.

Los siete Samuráis (Kurosawa, 1954)

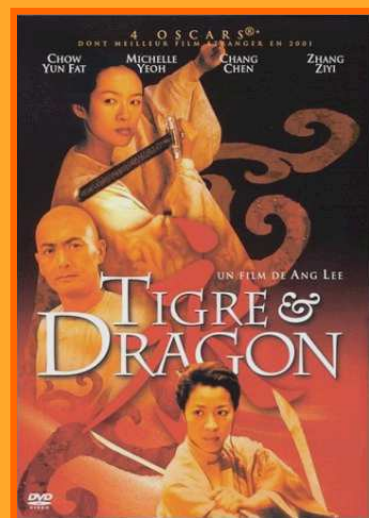
Una colla de bandits atemoreix els habitants d'un xicotet poble y els saquegen periòdicament sense pietat. Per a repel·lir aquests atacs, els pobletans decideixen contractar mercenaris. Finalment, aconseguen els serveis de set guerrers, set samurais disposats a defensar-los a canvi, tan sols, de recer i menjar. *Los siete samuráis* és una referència ineludible en l'obra de Kurosawa i del cine d'aventures en general.

[DVD 314]

Adiós a mi concubina (Kaige Chen, 1993)

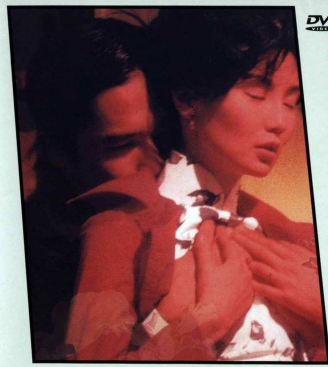
Entre els nous xicots destinats a ser estrelles de l'òpera de Pequín es troba el delicat Douzi i Shitou, qui el pren sota la seua protecció. Ambdós forgen una gran amistat, i Douzi s'enamora profundament del xic major. Com Douzi té la bellesa d'una dona, el formen en papers femenins, mentre que a l'atlètic Shitou l'entrenen principalment per a papers militars. Entre les òperes que estudien es troba *Adiós a mi concubina...*

[DVD 994]

Tigre y dragón (Ang Lee, 2000)

Li Mu Bai és un llegendari expert d'arts marciais que ha decidit deixar en herència la seua espasa màgica al seu millor amic i líder de Beijing. Li Mu Bai demana a una poderosa guerrera Yu Sha, de la qual està enamorat, que la custodie fins que l'entregue. Però poc després l'espasa és robada pels enemics de Li Mu, la qual cosa dóna lloc a una gran recerca en què intervindran obscurs personatges que intentaran fer-se amb el tresor per a augmentar el seu poder. [DVD 993]

Un film de Wong Kar-Wai
Deseando amar
(In the Mood for Love)

Deseando amar (Kar Wai, 2000)

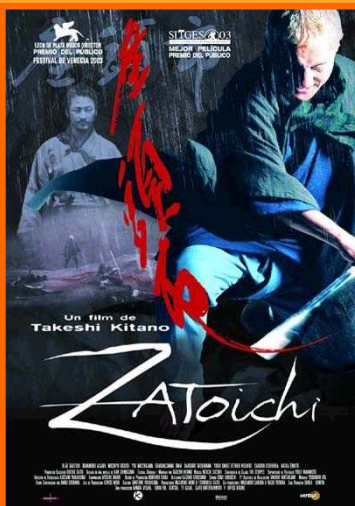
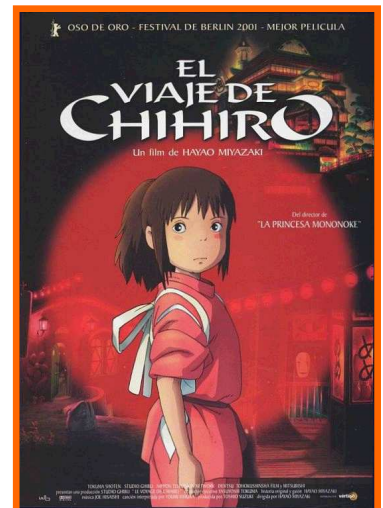
Com que la seua esposa està molt de temps fora de casa per treball, Chow, redactor en cap d'un periòdic local, passa cada vegada més temps en companyia de la seua veïna Li-Zhen, veïna del nou bloc on s'acaben de mudar: partides de mahjong, passejos, compres... entre Chow i Li-Zhen naix una gran amistat, però ambdós han d'enfrontar-se a una trista realitat: els seus respectius cònjuges mantenen una relació que ells desconeixien.

[DVD 995]

El viaje de Chihiro (Miyazaki, 2001)

Chihiro i els seus pares descobreixen un poble fantasma on els espera un magnífic banquet. Els pares es llancen a devorar tot el que veuen mentre la xicoteta Chihiro contempla horroritzada com es converteixen en porcs. Sense pretendre-ho han entrat en un món habitat per déus antics i éssers màgics, dominat per la diabòlica Yubaba, qui li robarà a la xiqueta el seu nom i intentarà així usurpar-li també els records. [DVD 867]

+

Zatoichi: el samurai ciego (Kitano, 2003)

Zatoichi, un humil vagabund que es guanya la vida jugant als daus i fent massatges, és en realitat un gran samurai. Arriba a una ciutat aterrida sota el domini de la banda del desprietat Ginzo. Els seus sicaris es desfan de qualsevol que es pose en el seu camí amb l'ajuda d'un implacable samurai, Hattori. En breu, Zatoichi es veurà obligat a utilitzar la seua llegendària espasa per a lluitar contra els sicaris.

[DVD 617]

ALTRES TÍTOLS

<i>Balzac y la joven costurera china</i> (Dai Sijie, 2002)	DVD 1029
<i>Dersu Uzala</i> (Kurosawa, 1974)	791.43-2 DER
<i>Dolls</i> (Kitano, 2002)	DVD 614
<i>El imperio de los sentidos</i> (Oshima, 1976)	DVD 616
<i>El intendente Sansho</i> (Mizoguchi, 1954)	DVD 734
<i>La balada de Narayama</i> (Imamura, 1983)	DVD 615
<i>La historia del camello que llora</i> (Daava, 2003)	DVD 494
<i>Ran</i> (Kurosawa, 1985)	DVD 735
<i>Rashomon</i> (Kurosawa, 1950)	DVD 321
<i>Trono de sangre</i> (Kurosawa, 1957)	DVD 32
<i>Yojimbo</i> (Kurosawa, 1961)	DVD 429

Per a saber-ne més:

- *Diccionario de cine : estética, crítica, técnica, historia*, Eduardo A. Russo, Buenos Aires, Paidós, 1998.
- *Historia general del cine* / coordinat per Manuel Palacio i Santos Zunzunegui, Madrid, Cátedra, DL 1995-1998.
- Gubern, R, *Historia del cine*, Barcelona, Lumen, 1989.
- <http://www.anuarioasiapacifico.es/anuari2007/pdf/Cultura4.pdf>

Traducció i correcció: Promoció Lingüística

Aquest document està sota llicència de Creative Commons.